

Határozatok Tára

GIOVANNI PITRUZZELLA
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2021. szeptember 2.¹

C-262/20. sz. ügy

VB

kontra

Glavna direksia „Pozharna bezopasnost i zashtita na naselenieto” kam Ministerstvo na vatreshnite raboti

(a Rayonen sad Lukovit [lukoviti kerületi bíróság, Bulgária] által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem)

„Előzetes döntéshozatal iránti kérelem – Szociálpolitika – Munkaidő-szervezés – 2003/88/EK irányelv – Az éjszakai munka időtartamának korlátozása – A köz- és a magánszférába tartozó munkavállalók – Egyenlő bánásmód”

1. Kötelesek-e a tagállamok a munkavállalók biztonsága és egészségvédelme 2003/88/EK irányelv² által követett célja teljes körű érvényesülésének biztosítása érdekében előírni, hogy a tűzoltók éjszakai szolgálatának rendes időtartama rövidebb legyen, mint a nappali szolgálat meghatározott rendes időtartama? Összeegyeztethető-e az Alapjogi Charta rendelkezéseivel az olyan nemzeti szabályozás, amely az éjszakai munka időtartamát kizárólag a magánszférába tartozó munkavállalók esetében maximalizálja 7 órában? Végezetül kötelesek-e a tagállamok a közalkalmazottak esetében is kifejezetten rendelkezni az éjszakai munka rendes időtartamáról?
2. Lényegében ezek a Rayonen sad Lukovit (lukoviti kerületi bíróság, Bulgária) jelen eljárás tárgyát képező előzetes döntéshozatal iránti kérelmében felvetett kérdések, amelyek lehetőséget kínálnak a Bíróság számára, hogy a 2003/88 irányelvre – egyúttal pedig a „Charta” egyes rendelkezéseire (különösen annak 20. és 31. cikkére) – tekintettel alaposabban megvizsgálja az éjszakai munkavégzés korlátozásának témakörét, különös tekintettel a magán- és a közszférára vonatkozó hatályos tagállami szabályozásra.
3. A jelen indítványban kifejtem azokat az okokat, amelyek miatt úgy vélem, hogy a 2003/88 irányelv az általa előírt minimumkövetelmények sérelme nélkül széles mérlegelési mozgásteret biztosít a tagállamok számára az éjszakai munka szabályozását illetően, amely irányelv célja a munkavállalók biztonsága és egészségvédelme teljes körű érvényesülésének biztosítása.

¹ Eredeti nyelv: olasz.

² A munkaidő-szervezés egyes szempontjairól szóló, 2003. november 4-i 2003/88/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2003. L 299., 9. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 4. kötet, 381. o.; helyesbítés: HL 2020. L 92., 22. o.).

I. Jogi háttér

A. Az uniós jog

4. Az Európai Unióról szóló szerződés 6. cikkének (1) bekezdése akként rendelkezik, hogy a Charta „ugyanolyan jogi kötőerővel bír, mint a Szerződések”.

5. A Charta 20. cikke a következőképpen rendelkezik:

„A törvény előtt mindenki egyenlő.”

6. A „Tisztességes és igazságos munkafeltételek” címet viselő 31. cikk a következőket írja elő:

„(1) Minden munkavállalónak joga van az egészségét, biztonságát és méltóságát tiszteletben tartó munkafeltételekhez.

(2) Minden munkavállalónak joga van a munkaidő felső határának korlátozásához, a napi és heti pihenőidőhöz, valamint az éves fizetett szabadsághoz.”

7. A 2003/88 irányelv (7), (8) és (10) preambulumbekzdése értelmében:

„(7) Kutatások kimutatták, hogy az emberi szervezet éjszaka érzékenyebben reagál a környezeti ártalmakra és a munkaszervezés bizonyos megterhelő formáira, és hogy a hosszú ideig tartó éjszakai munka hátrányos lehet a munkavállalók egészségére és veszélyeztetheti a munkahelyi biztonságot.

(8) Korlátozni kell az éjszakai munka időtartamát, beleértve a túlmunkát is, és az éjszakai munkát végző munkavállalókat rendszeresen alkalmazó munkáltatók számára elő kell írni, hogy ezt az információt kérésre az illetékes hatóságok tudomására hozzák.

[...]

(10) Az éjszakai és a váltott műszakban dolgozó munkavállalók helyzete megköveteli, hogy a biztonsági és egészségügyi védelem szintjét a munka jellegéhez igazítsák, valamint azt, hogy a védelmi és megelőzési szolgálatok, valamint erőforrások megszervezése és működése megfelelő legyen.”

8. A 2003/88 irányelvnek „Az éjszakai munka időtartama” címet viselő 8. cikke a következőképpen szól:

„A tagállamok meghozzák a szükséges intézkedéseket annak biztosítására, hogy:

- a) az éjszakai munkát végző munkavállalók esetében a rendes munkaórák száma átlagosan ne haladja meg a nyolc órát huszonnégy órás időszakonként;
- b) azok az éjszakai munkát végző munkavállalók, akiknek munkája különös veszéllyel vagy erős fizikai vagy szellemi megterheléssel jár, ne dolgozzanak többet nyolc óránál olyan huszonnégy órás időtartamban, amely során éjszakai munkát végeznek.

A b) pont alkalmazásában a különös veszéllyel vagy erős fizikai vagy szellemi megterheléssel járó munkát nemzeti jogszabály és/vagy gyakorlat, kollektív szerződések vagy a szociális partnerek által kötött megállapodások útján állapítják meg, az éjszakai munka hatásait és veszélyeit figyelembe véve.”

9. A 2003/88 irányelvnek a „Biztonság és egészségvédelem” címet viselő 12. cikke a következőképpen rendelkezik:

„A tagállamok meghozzák a szükséges intézkedéseket annak biztosítására, hogy:

- a) az éjszakai munkát végző munkavállalók és a váltott műszakban dolgozó munkavállalók munkájuk jellegének megfelelő biztonság- és egészségvédelemben részesüljenek;
- b) az éjszakai munkát végző munkavállalók és a váltott műszakban dolgozó munkavállalók biztonság- és egészségvédelmének tekintetében a megfelelő védelmi és megelőzési szolgáltatások vagy eszközök a más munkavállalók számára biztosítottakkal megegyezőek, és mindenkor rendelkezésre állnak.”

B. A nemzeti jog

10. A Kodeks na truda (munka törvénykönyve) 140. cikke szerint:

„(1) Az éjszakai munka rendes heti időtartama 5 munkanapon belül nem haladhatja meg a 35 órát. Az éjszakai munka rendes időtartama öt munkanapos héten belül nem haladhatja meg a 7 órát.

(2) Éjszakai munka az este 10 és reggel 6 óra között végzett munka, 16 évesnél fiatalabb munkavállalók esetében pedig az este 8 és reggel 6 óra között végzett munka.

[...]”

11. A Zakon za Ministerstvo na vatreshnite raboti (a belügyminisztériumról szóló, 2014. június 27-i 53. sz. törvény; a továbbiakban: ZMVR) 142. cikke a következőképpen szól:

„(1) A belügyminisztériumhoz tartozó munkavállalók az alábbiak:

1. közalkalmazottak: a rendőrtisztek, valamint a tűzvédelmi és polgári védelmi szolgálatok tisztviselői;
2. a közalkalmazottak;
3. munkaszerződéssel foglalkoztatott alkalmazottak.

[...]

(5) A munkaszerződéssel foglalkoztatott alkalmazottak jogállását a munka törvénykönyve és a jelen törvény rendelkezései szabályozzák.

[...]”

12. A ZMVR 187. cikke szerint:

„(1) A belügyminisztérium közalkalmazottai esetében a rendes munkaórák száma öt munkanapos hét esetén napi 8 óra és heti 40 óra.

[...]

(3) A közalkalmazottak munkaidejét naponta, míg a 8, 12, illetve 24 órás műszakban dolgozó munkavállalók esetében három hónaponként munkanapokban kell meghatározni. [...] Váltott műszakban az éjszakai munka este 10 és reggel 6 óra között végezhető, de az átlagos munkaidő 24 órás időszakon belül nem haladhatja meg a 8 órát.

[...]

(9) A közalkalmazottak munkaidejének szervezésére és elosztására, valamint annak elszámolására, a közalkalmazottak által a rendes munkaidőn kívül végzett munka ellentételezésére, a szolgálati rendszerre, a közalkalmazottaknak pihenőidejére és szüneteire vonatkozó eljárásokat belügyminiszteri rendelet határozza meg.

[...]”

13. A ZMVR 188. cikkének (2) bekezdése a következőképpen szól:

„Az este 10 és reggel 6 óra között szolgálatot teljesítő közalkalmazottakat a munka törvénykönyve szerinti különleges védelem illeti meg.”

14. A belügyminiszter által a ZMVR 187. cikkének (9) bekezdése alapján hozott rendeletek határozzák meg a munkaidő-szervezés és -elosztás részleteit, a rendes munkaidőn kívül végzett munka ellentételezését, valamint a belügyminisztériumi közalkalmazottak pihenőidejét és szüneteit.

15. A 2014. augusztus 11-i 8121z-407. sz. rendelet (2014. augusztus 19-i 69. sz. DV; a továbbiakban: 2014. évi rendelet) 31. cikkének (2) bekezdése tehát az éjszakai munkaóráknak egy együtttható alkalmazása révén, nappali munkaórákra történő átváltásáról rendelkezik; így az este 10 és reggel 6 óra között ledolgozott munkaórákat 0,143-es együttthatóval kellett megszorozni, és az eredményt hozzá kellett adni az ebben az időszakban ledolgozott összes munkaórához.

16. E rendeletet hatályon kívül helyezte a 2015. május 25-i 8121h-592. sz. rendelet (2015. június 2-i 40. sz. DV), majd a 2016. július 29-i 8121h-776. sz. rendelet (2016. augusztus 2-i 60. sz. DV), amely már nem írja elő az éjszakai munkaórák értékelésének a 2014. évi rendelet 31. cikkének (2) bekezdésében előírt rendszerét.

17. A nem a belügyminisztériumhoz tartozó munkavállalókat illetően a díjazás szerkezetéről és kialakításáról szóló rendelet (2007. január 26-i 9. sz. rendelet) 9. cikkének (2) bekezdése a következőképpen szól:

„A munkaidő összesítését szolgáló számítási módszer szerint az éjszakai munkaórákat nappali munkaórákra kell átváltani olyan együtttható segítségével, amely tükrözi a nappali munka rendes időtartama és az éjszakai munka rendes időtartama közötti viszonyt, amelyet egy adott állás tekintetében a munkaidő napi elszámolása céljából megállapítanak.”

II. A tényállás, az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

18. VB Lukovit (Bulgária) kerületi hivatalának alkalmazottja a belügyminisztérium „Tűz- és polgári védelem” főigazgatóságánál (a továbbiakban: igazgatóság) „műszakvezető” beosztásban.

19. VB a vitatott időszakban – 2016. október 3-tól 2019. október 3-ig – huszonnégy óras készenléti szolgáltatásokat teljesített, amelyeket háromhavonta számoltak el. Minden negyedév tekintetében elszámolták és kifizették VB-nek az adott időszakban a rendes szolgálati időn felül teljesített túlmunkát.

20. 2015. május 25-ig – az akkoriban hatályos nemzeti rendelkezések (2014. évi belügyminiszteri rendelet) révén – a VB által teljesített éjszakai szolgálatot 0,143-del szorozták meg, majd az eredményt hozzáadták az elszámolási időszakban teljesített órák teljes számához, és így hét óra éjszakai szolgálatot nyolc óra szolgálatként számoltak el.

21. Az ezt követő 2015. évi rendelet már nem tartalmaz ilyen rendelkezéseket. Az igazgatóság ezért 2015. május 25-től, tehát a vitatott időszakban már nem alkalmazta az éjszakai szolgálati órák nappal teljesített szolgálati órákra történő átszámítására vonatkozó mechanizmust a teljesített szolgálat elszámolása során.

22. VB keresetet indított a nemzeti rendszerben elsőfokú bíróságként eljáró és a jelen eljárásban kérdést előterjesztő bíróság, a Rayonen sad Lukovit (lukoviti kerületi bíróság) előtt, és azt kérte, hogy kötelezzék az igazgatóságot, hogy fizesse meg részére 1683,74 leva (BGN) késedelmi kamatokkal növelt összegét a teljesített és ki nem fizetett túlórákért járó díjazásként.

23. VB arra hivatkozik, hogy 2016. október 3. és 2019. október 3. között összesen 1784 óra éjszakai szolgálatot teljesített, amelyet az igazgatóságnak 1,143-as együtthatóval nappali szolgálati órákra kellett volna átszámítania.

24. VB álláspontja szerint az igazgatóságnak e célból a díjazás szerkezetéről és kialakításáról szóló rendelet³ 9. cikkének (2) bekezdését kellett volna alkalmaznia, amely szerint a munkaidő összesített elszámolása esetén az éjszakai munkaórákat egy – a nappali munka adott álláshelyre vonatkozó rendes időtartamának az éjszakai munka rendes időtartamához viszonyított arányának megfelelő – együttható alkalmazásával nappali munkaórákra kell átszámítani.

25. Ebben a kontextusban a kérdést előterjesztő bíróság felfüggesztette az alapeljárást, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjesztette a Bíróság elé:

- „1) Megköveteli-e a 2003/88/EK irányelv 12. cikkének a) pontja szerinti hatékony védelem, hogy a rendőrök és tűzoltók éjszakai szolgálatának rendes időtartama rövidebb legyen, mint a nappali szolgálat meghatározott rendes időtartama?
- 2) Megköveteli-e az egyenlőségnek az Európai Unió Alapjogi Chartájának 20. és 31. cikkében rögzített követelménye, hogy a nemzeti jogban az éjszakai munkának a magánszférába tartozó munkavállalók vonatkozásában meghatározott hétórás rendes időtartama a közalkalmazottakra, köztük a rendőrökre és tűzoltókra ugyanúgy vonatkozzon?

³ Amelynek hatálya nem terjed ki a belügyminisztériumi közalkalmazottakra.

- 3) Csak akkor érhető-e el hatékonyan a 2003/88/EK irányelv (8) preambulumbekzdésében rögzített, az éjszakai munka időtartamának korlátozására irányuló cél, ha a nemzeti jog – a közalkalmazottak vonatkozásában is – kifejezetten meghatározza az éjszakai munka rendes időtartamát?”

III. Jogi elemzés

A. A sürgősségi előzetes döntéshozatali eljárás alkalmazása

26. A kérdést előterjesztő bíróság a sürgősségi előzetes döntéshozatali eljárás alkalmazását kérte a jelen ügghöz hasonló, a bolgár bíróságok előtt folyamatban lévő ügyek nagy száma és az e bíróságok által alkalmazott eltérő megoldások miatt.

27. Mivel azonban a jelen ügy nem az EUMSZ harmadik részének a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térségre vonatkozó V. címében említett valamely területre vonatkozik, az az eljárási szabályzat 107. cikkének (1) bekezdése a jelen ügyben nem alkalmazható.

B. A kérelem elfogadhatósága

28. Az EUMSZ 153. cikk (2) bekezdésén alapuló 2003/88 irányelv a munkaidő-szervezés egyes szempontjainak szabályozására szorítkozik a munkavállalók biztonsága és egészségvédelme érdekében, és ugyanezen cikk (5) bekezdése értelmében az irányelv nem alkalmazandó a munkavállalók díjazásával kapcsolatos szempontokra, az ezen irányelv 7. cikkének (1) bekezdésében említett fizetett éves szabadság konkrét esetének kivételével; az irányelv tehát főszabály szerint nem alkalmazandó a munkavállalók díjazására.⁴

29. Az alapeljárásban a kérdés a felperes éjszakai túlóráinak a díjazásának megállapítása és a meg nem fizetett órák kifizettetése céljából történő meghatározására vonatkozik.

30. A kérdést előterjesztő bíróság szerint az alapjogvita megoldása attól függ, hogy a Bíróság a munkavállalók biztonsága és egészségvédelme terén hogyan értelmezi „az éjszakai munka időtartama” 2003/88 irányelv 8. és 12. cikkében szereplő fogalmát.

31. Ahogyan azt a Bizottság helyesen megjegyzi, a Bírósághoz előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések fő célja annak meghatározása, hogy a belügyminisztérium személyzetére alkalmazandó, az éjszakai munka rendes időtartamára vonatkozó szabályozást a munka törvénykönyvének a magánszférába tartozó munkavállalókra vonatkozó olyan rendelkezései tükrében kell-e értelmezni, amelyek az éjszakai munka rendes időtartamát hét órában határozzák meg (ez az éjszakai munka nappali munkára történő átváltását vonná maga után, ami kihatna a felperes díjazására). Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések és a jogvita tárgya között tehát kapcsolat áll fenn.

32. Nincs jelentősége annak, hogy az alapjogvita díjazással kapcsolatos kérdésre vonatkozik, mivel az alapeljárás keretében a nemzeti bíróság, nem pedig a Bíróság feladata e kérdés eldöntése.⁵

⁴ Lásd: 2020. április 30-i Készenléti Rendőrség ítélet (C-211/19, EU:C:2020:344, 23. pont).

⁵ Lásd: 2018. február 21-i Matzak ítélet (C-518/15, EU:C:2018:82, 25. és 26. pont).

33. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések releváns voltának vélelmére figyelemmel tehát úgy vélem, hogy a jelen előzetes döntéshozatali kérelemben a Bíróság elé terjesztett kérdéseket érdemben meg kell válaszolni.

C. Az irányelv célja és a tagállamok mérlegelési mozgástere

34. A 2003/88 irányelv célja az, hogy minimumkövetelményeket állapítson meg a munkahelyeken az egészség és a biztonság védelmének javítása érdekében, ami különösen a munkaidőre vonatkozó nemzeti jogszabályok közelítése révén érhető el.⁶

35. A 2003/88 irányelv rendelkezései a fent említett célok elérése érdekében meghatározzák a minimális napi és heti pihenőidőt, az éjszakai munka maximális időtartamát, valamint a munkahét átlagos időtartamára vonatkozóan (a túlmunkával együtt) 48 órás felső korlátot határoznak meg.

36. A fent említett előírások révén ültették át az Alapjogi Charta 31. cikkét, amely – miután (1) bekezdésében elismeri, hogy „[m]inden munkavállalónak joga van az egészségét, biztonságát és méltóságát tiszteletben tartó munkafeltételekhez” – a (2) bekezdésében úgy rendelkezik, hogy „[m]inden munkavállalónak joga van a munkaidő felső határának korlátozásához, a napi és heti pihenőidőhöz, valamint az éves fizetett szabadsághoz”. E jog közvetlenül kapcsolódik az emberi méltóság tiszteletben tartásához, amelyet a Charta az I. cím alatt szélesebb körben rendel védeni.⁷

37. Ebben az elvi keretben állapította meg a Bíróság, hogy a 2003/88 irányelvben foglalt szabályok az uniós szociális jog különös jelentőségű szabályainak minősülnek, amelyek – mint a munkavállalók biztonsága és egészsége védelmének biztosításához szükséges minimumkövetelmények – előnyeiből valamennyi munkavállalónak részesülnie kell.⁸

38. Ezek között az éjszakai munka időtartamára vonatkozó felső korlát megállapítása⁹ nemcsak a munkavállaló egyéni érdeke, hanem a munkáltatójának érdeke és közérdek is.¹⁰ Közelebbről: a 2003/88 irányelv (7) és (10) preambulumbekkezdése kiemeli az éjszakai munka lehetséges káros következményeit, valamint hogy a munkavállalók biztonsága és egészsége fokozott szintű védelmének biztosítása érdekében korlátozni kell az éjszakai munka időtartamát.

39. A Bíróság megállapította, hogy fontos, hogy a munkavállalók 2003/88 irányelvből eredő jogainak hatékony érvényesülése teljes mértékben biztosított legyen, ami szükségszerűen maga után vonja, hogy a tagállamok kötelesek legyenek biztosítani az ezen irányelvben szereplő minimumkövetelmények betartását. Ez az egyetlen olyan értelmezés ugyanis, amely megfelel a 2003/88 irányelv azon céljának, hogy biztosítsák a munkavállalók biztonságának és egészségének hatékony védelmét azáltal, hogy ténylegesen biztosítják számukra az ezen irányelv által biztosított jogokban.¹¹

⁶ Lásd ebben az értelemben: 2017. november 9-i Maio Marques da Rosa ítélet (C-306/16, EU:C:2017:844, 45. pont); 2015. szeptember 10-i Federación de Servicios Privados del sindicato Comisiones obreras ítélet (C-266/14, EU:C:2015:578, 23. pont).

⁷ Lásd még ebben az értelemben: Tanchev főtanácsnok King ügyre vonatkozó indítványa (C-214/16, EU:C:2017:439, 36. pont).

⁸ Lásd: 2015. szeptember 10-i Federación de Servicios Privados del sindicato Comisiones obreras ítélet (C-266/14, EU:C:2015:578, 24. pont); 2005. december 1-jei Dellas és társai ítélet (C-14/04, EU:C:2005:728, 49. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat); 2011. március 4-i Grigore végzés (C-258/10, nem tették közzé, EU:C:2011:122, 41. pont).

⁹ Lásd: 2021. március 9-i Stadt Offenbach am Main ítélet (Tűzoltó készenléti ideje) ítélet (C-580/19, EU:C:2021:183, 24. és 25. pont).

¹⁰ Lásd: Bot főtanácsnok Max-Planck-Gesellschaft zur Förderung der Wissenschaften ügyre vonatkozó indítványa (C-684/16, EU:C:2018:338, 52. pont).

¹¹ Lásd ebben az értelemben: 2006. szeptember 7-i Bizottság kontra Egyesült Királyság ítélet (C-484/04, EU:C:2006:526, 40. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

40. A 2003/88 irányelvben előírt fenti követelmények értelmében a tagállamokat az irányelv által a munkavállalók számára biztosított jogok hatékony érvényesülésének biztosítása érdekében eredménykötelezettségek terhelik.

41. Mindazonáltal az említett irányelvből, nevezetesen a (15) preambulumbekzdéséből kitűnik, hogy az az irányelv rendelkezéseinek alkalmazása során bizonyos mértékű rugalmasságot engedélyez.¹²

42. Ebből tehát az következik, hogy a tagállamok bizonyos mérlegelési mozgástérrel rendelkeznek az említett minimumkövetelmények végrehajtásának módjait illetően, miközben – amint az a 2003/88 irányelv ugyanezen preambulumbekzdéséből kifejezetten kitűnik – kötelesek biztosítani a munkavállalók biztonsága és egészségvédelme elveinek tiszteletben tartását.¹³

D. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

1. Általános észrevételek

43. Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem szövegéből kitűnik, hogy a kérelem szerinti tagállamban a belügyminisztériumi közalkalmazottaknak, különösen a tűzoltóknak – ezen belül az alapeljárás felperesének – az éjszakai munkavégzésére alkalmazandó szabályozásával kapcsolatban különböző fokú bíróságokat érintő vita van folyamatban.

44. Álláspontom szerint az ügy irataiból levezethető, a jogi elemzés szempontjából hasznos tényállási elemek a következők.

45. Az alapeljárás felperese a tűzoltóság tagja, és számomra úgy tűnik, hogy a tűzoltók a ZMVR 142. cikke értelmében a belügyminisztérium tűzvédelmi és polgári védelmi szolgálataihoz tartozó közalkalmazottak körébe tartoznak.

46. Bulgáriában az éjszakai munkavégzés általános szabályait a munka törvénykönyve tartalmazza, míg a belügyminisztériumi közalkalmazottakra különös szabályozás (ZMVR) vonatkozik.

47. A ZMVR szabályozza a belügyminisztérium alkalmazottainak munkaviszonyát, akik rendőrtisztek, valamint a tűzvédelmi és polgári védelmi szolgálatok tisztviselői, közalkalmazottaknak, illetve szerződéses alkalmazottak. A szerződéses alkalmazottak jogállására a munka törvénykönyve és a ZMVR rendelkezései (142. cikk) az irányadók.

¹² Lásd: 2017. november 9-i Maio Marques da Rosa ítélet (C-306/16, EU:C:2017:844, 46. pont).

¹³ Lásd: 2021. március 17-i Academia de Studii Economice din Bucuree ítélet (C-585/19, EU:C:2021:210, 49. pont); 2021. március 9-i Stadt Offenbach am Main (Tűzoltó készenléti ideje) ítélet (C-580/19, EU:C:2021:183, EU:C:2021:183, 26. pont); 2021. március 9-i Radiotelevizija Slovenija (Mindentől távol eső helyen töltött készenléti időszak) ítélet (C-344/19, EU:C:2021:182, 25. pont); 2019. május 14-i CCOO ítélet (C-55/18, EU:C:2019:402, 36. és 37. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat). Annak megerősítése érdekében, hogy amennyiben a 2003/88 irányelv rendelkezéseinek szövege és háttere nem tartalmaz erre való utalást, a tagállamok széles mérlegelési mozgástérrel rendelkeznek, amennyiben tiszteletben tartják ezen irányelv célkitűzéseit, lásd: 2019. április 11-i Syndicat des cadres de la sécurité intérieure ítélet (C-254/18, EU:C:2019:318, 31. pont). Az említett ügy tárgyát a heti munkaidő számításához szükséges referencia-időszak képezte.

48. A közalkalmazottak (akik körébe – álláspontom szerint – a tűzoltók alapeljárás felperesét is tartalmazó kategóriája tartozik) munkaidejét (éjszakai munkaidejét is) kifejezetten a ZMVR 187. cikke írja elő, amely a részletes szabályozást illetően a belügyminisztérium különös rendeleteire utal.

49. A kérdést előterjesztő bíróság kiemeli, hogy a ZMVR 187. cikkének (1) bekezdése értelmében a minisztériumi alkalmazottak rendes szolgálati időtartama napi nyolc óra. A belügyminisztérium közalkalmazottaira vonatkozó e különös törvény nem tartalmaz az éjszakai szolgálat rendes időtartamának meghatározására vonatkozó kifejezett rendelkezést, hanem csak azt határozza meg, hogy mely időszak minősül éjszakának: ez az este 10 és reggel 6 óra közötti időszak, akárcsak a munka törvénykönyve szerint.

50. A kérdést előterjesztő bíróság azonban azt is megjegyzi, hogy a ZMVR 188. cikkének (2) bekezdése kifejezetten a munka törvénykönyve szerinti védelemre hivatkozik, amely rövidebb, mégpedig legfeljebb hétórás éjszakai munkát foglal magában.

51. Ezenfelül a kérdést előterjesztő bíróság rámutat arra, hogy a ZMVR 187. cikkének (3) bekezdése szerinti rendelkezés nem írja elő, hogy az éjszakai szolgálat rendes időtartama nyolc óra, hanem csak azt rögzíti, hogy a jelen ügy tárgyát képezőhöz hasonló, váltott műszakban teljesített szolgálat esetében az éjszakai szolgálat is este 10 és reggel 6 óra között teljesíthető, a szolgálati órák száma pedig e tekintetben átlagban nem haladhatja meg egy huszonnégy órás időszakon belül a nyolc órát.

52. A kérdést előterjesztő bíróság ezért úgy véli, hogy a belügyminisztérium közalkalmazottai esetében az éjszakai szolgálat rendes időtartamának hét órának kell lennie, hogy ez utóbbiak a magánszférába tartozó munkavállalókhöz képest ne részesüljenek kedvezőtlenebb bánásmódban.

53. A kérdést előterjesztő bíróság álláspontja szerint a nemzeti jognak a fent ismertetett értelmezését elutasította a fellebbviteli bíróság, (Okrazhen sad Lovech [lovech-i regionális bíróság, Bulgária]), amely láthatólag – az alapeljárásbelihez hasonló esetben – a nemzeti rendszerben végső fokon eljáró bíróság.

54. A fellebbviteli bíróságnak a rendőrtisztek és tűzoltók azonos kérelmei tárgyában hozott ítéleteiben kifejezett alapvető álláspontja két fő érven alapul.

55. Az első érv szerint az a körülmény, hogy a 2014. évi rendelet hatályon kívül helyezését követően elfogadott, alacsonyabb szintű jogszabályok nem tartalmaznak az éjszakai szolgálati órák nappali szolgálati órákra 7:8 arányban történő átalakítását előíró szabályozást, a jogalkotó döntésének, nem pedig joghézagának minősül. Ezenkívül az ilyen jogi megoldás vitatható jellege arra ösztönözheti a jogalkotót, hogy a jövőben tartózkodjon az ilyen megoldástól, vagy úgy változtassa meg azt, hogy ne szolgálhasson érvként az analógia útján történő jogalkalmazásra.

56. A második érv szerint a ZMVR 188. cikkének (2) bekezdése nem alkalmazható közvetlenül, mert az a munka törvénykönyve szerinti különleges védelemre hivatkozik.

57. A vonatkozó bolgár ítélkezési gyakorlat tehát – a kérdést előterjesztő bíróság által előadottaknak megfelelően – ellentmondásos, így az igazságügyi miniszter kérelmére értelmezési eljárás indult a Varhoven kasatsionen sad (legfelsőbb semmítőszék, Bulgária) előtt, amely azonban még nem hozott határozatot.

58. Bár az előzetes döntéshozatal iránti kérelem esetében – a fentiek szerint – teljesül az elfogadhatóság követelménye, nem teszi lehetővé az említett vita állásának a nemzeti bíróságok által értelmezett hatályos nemzeti jog uniós joggal való teljes összeegyeztethetőségének vizsgálata céljából történő teljes körű megismerését.

59. Egyebekben az ügy iratainak elemzése alapján úgy vélem, hogy a jelen ügyben elsődlegesen a nemzeti jog hatálya alá tartozó jogkérdésről van szó, mivel – az általam megjelölt keretek között – az uniós jog nem írja elő egyértelműen a tagállam különféle bíróságai által javasolt megoldások közül az egyik vagy a másik megoldás alkalmazásának kötelezettségét.

60. Az alábbi megfontolások keretében kizárólag az ügy iratai alapján javaslok választ az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekre, figyelembe véve, hogy a kérdést előterjesztő bíróság által előadottak több szempontból is hiányosak.

2. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdésről

61. A kérdést előterjesztő bíróság az első kérdésével arra vár választ, hogy megköveteli-e a 2003/88 irányelv 12. cikkének a) pontja, hogy a rendőrök és tűzoltók éjszakai szolgálatának rendes időtartama rövidebb legyen, mint a nappali szolgálat meghatározott rendes időtartama.

62. A 2003/88 irányelv célját a fentiek alapján az 1. cikk (1) bekezdése határozza meg, amely minimális biztonsági és egészségügyi követelményeket állapít meg a munkaidő-szervezést illetően.

63. Az irányelv (7) preambulumbekkezdése konkrétan az éjszakai munkavégzést illetően figyelembe veszi az e tevékenységi időszakhoz kapcsolódó kockázatokat; az említett preambulumbekkezdés értelmében „Kutatások kimutatták, hogy az emberi szervezet éjszaka érzékenyebben reagál a környezeti ártalmakra és a munkaszervezés bizonyos megterhelő formáira, és hogy a hosszú ideig tartó éjszakai munka hátrányos lehet a munkavállalók egészségére és veszélyeztetheti a munkahelyi biztonságot”.

64. Az irányelv 12. cikkének a) pontja ezért arra kötelezi a tagállamokat, hogy hozzák meg a szükséges intézkedéseket annak biztosítására, hogy az éjszakai munkát végző munkavállalók és a váltott műszakban dolgozó munkavállalók munkájuk jellegének megfelelő biztonság- és egészségvédelemben részesüljenek.

65. Az éjszakai munka időtartamára vonatkozó minimumkövetelményeket a 2003/88 irányelv 8. cikke rögzíti, amely annak biztosítására kötelezi a tagállamokat, hogy az éjszakai munkát végző munkavállalók esetében a rendes munkaórák száma átlagosan ne haladja meg a nyolc órát huszonnégy órás időszakonként.

66. Mindazonáltal a 2003/88 irányelv nem szolgál semmiféle jelzéssel az éjszakai munka és a nappali munka időtartama közötti viszonyra. Az irányelv 8. cikkével ezért nem ellentétes az a nemzeti rendelkezés, amely a nappali és éjszakai munkavégzés időtartamát egyezően állapítja meg, feltéve hogy az nem haladja meg a nyolcórás korlátot huszonnégy órás időszakonként (az a) pont).

67. Ami különösen a rendőrtiszteket és tűzoltókat illeti, abban az esetben, ha e munkavállalói kategóriák észszerűen¹⁴ olyan „éjszakai munkát végző munkavállalók, akiknek munkája különös veszéllyel vagy erős fizikai vagy szellemi megterheléssel jár”, a 2003/88 irányelv 8. cikkének b) pontja az a) pont tartalmát pontosítva rögzíti, hogy „ne dolgozzanak többet nyolc óránál olyan huszonnégy órás időtartamban, amely során éjszakai munkát végeznek”. Az irányelv még e különleges munkavállalók esetében sem állapít meg semmilyen összefüggést az éjszakai munka és a nappali munka maximális időtartama között.

68. Ami pedig az irányelv 12. cikkének a) pontjában előírt kötelezettséget illeti, mivel a rendelkezés semmilyen részletet nem tartalmaz, úgy kell tekinteni, hogy az irányelv széles mérlegelési mozgásteret biztosít a tagállamok számára a végrehajtandó megfelelő intézkedések tekintetében.¹⁵

69. Ezt a mozgásteret természetesen úgy kell gyakorolni, hogy az biztosítsa az irányelv hatékony érvényesülését és az irányelv által meghatározott védelmi célok megvalósulását. Mivel az éjszakai munka a nappali munkához képest megterhelőbb, a munkavállalók biztonságának és egészségének védelme céljából az éjszakai munka átlagos vagy maximális időtartamának a nappali munka átlagos vagy maximális időtartamához képest történő csökkentése bizonyosan megfelelő megoldásnak minősülhet a tagállamok részéről.

70. A Bizottság érvelésével összhangban ugyanakkor úgy vélem, hogy az éjszakai munka időtartamának a nappali munka időtartamához viszonyított csökkentése pusztán egyike az 12. cikk a) pontjában foglalt követelményeknek való megfelelést szolgáló megoldásoknak. Például többletpihenés vagy szabadidő biztosítása is hozzájárulhat a munkavállalók egészségének védelméhez és biztonságához.

71. Következésképpen úgy vélem, hogy a 2003/88 irányelvből eredő konkrét kötelezettség hiányában, valamint ezen irányelv minimális harmonizációjára, céljaira és a tagállamok számára hagyott mérlegelési mozgásterre tekintettel az ezen irányelv 12. cikkének a) pontjában előírt általános kötelezettségből nem lehet arra következtetni, hogy a tagállamok kötelesek az éjszakai munka rendes időtartamát a nappali munka rendes időtartamánál rövidebb időtartamban meghatározni.

3. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdéstről

72. A nemzeti bíróság az előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdésével arra vár választ a Bíróságtól, hogy megköveteli-e az egyenlőségnek a Charta 20. és 31. cikkében rögzített követelménye, hogy a nemzeti jogban az éjszakai munkának a magánszférába tartozó munkavállalók vonatkozásában meghatározott hétórás rendes időtartama a közalkalmazottakra, köztük a rendőrökre és tűzoltókra ugyanúgy vonatkozzon.

73. Ahogyan arra a Bizottság helyesen rámutat, a Charta 31. cikke nem az egyenlőség elvére vonatkozik, hanem a „tisztes és igazságos munkafeltételekhez való jogot” rögzíti.

¹⁴ Emlékeztetek arra, hogy a 2003/88 irányelv 8. cikkének (2) bekezdése előírja, hogy e munkavállalókat „nemzeti jogszabály és/vagy gyakorlat, kollektív szerződések vagy a szociális partnerek által kötött megállapodások útján [határozzák] meg, az éjszakai munka hatásait és veszélyeit figyelembe véve”.

¹⁵ A Bíróság állandó ítélkezési gyakorlatában rámutatott arra, hogy az irányelv a rendelkezéseinek átültetését illetően széles mérlegelési mozgásteret hagy a tagállamok számára. Lásd ebben az értelemben: 2012. január 24-i Dominguez ítélet (C-282/10, EU:C:2012:33, 35. pont); 2017. november 9-i Maio Marques da Rosa ítélet (C-306/16, EU:C:2017:844, 39. és 48. pont); 2019. április 11-i Syndicat des cadres de la sécurité intérieure ítélet (C-254/18, EU:C:2019:318, 23. és 35. pont).

74. Ennélfogva egyetértek a Bizottság előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdés következőképpen történő átfogalmazására vonatkozó javaslatával: „megköveteli-e a Charta egyenlőség elvét rögzítő 20. cikke és a Charta 31. cikke, hogy az éjszakai munka hétórás rendes időtartama a közalkalmazottakra, köztük a rendőrökre és tűzoltókra is vonatkozzon?”.

75. A megválaszolandó kérdés tehát annak a nemzeti szabályozásnak az uniós joggal való összeegyeztethetőségére vonatkozik, amely a nemzeti bíróságok értelmezése szerint a magánszféra vonatkozásában és a közszférába tartozó munkavállalók egy bizonyos kategóriája (a belügyminisztériumi közalkalmazottak, a jelen ügyben a tűzoltók) vonatkozásában eltérően szabályozza az éjszakai munka rendes időtartamát.

76. Először is emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság ítélkezési gyakorlata szerint a jogrendben biztosított alapvető jogokat az uniós jog által szabályozott valamennyi tényállásra alkalmazni kell.¹⁶

77. Előzetesen meg kell tehát vizsgálni, hogy a tagállamban hatályban lévő nemzeti rendelkezések (a Charta 51. cikke értelmében) az uniós jog végrehajtásának minősülnek-e.

78. A 2003/88 irányelv nem ír elő az éjszakai munka időtartamának harmonizálására irányuló intézkedéseket, mivel a 8. cikkében pusztán az éjszakai munka időtartamát korlátozó minimumkövetelmények megjelölésére szorítkozik: az éjszakai munkát végző munkavállalók esetében a rendes munkaórák száma átlagosan ne haladja meg a nyolc órát huszonnégy óras időszakonként. Az uniós jogalkotó tehát „átlagos” korlátot határoz meg az éjszakai munkát végző munkavállalók „rendes” munkaórái számát illetően.

79. A 8. cikk b) pontjában meghatározott korlátozás kizárólag az olyan munkavégzés esetében válik „felső” korláttá – a munkavállalók „ne dolgozzanak többet nyolc óránál [...] huszonnégy óras időtartamban” –, amely „különös veszéllyel vagy erős fizikai vagy szellemi megterheléssel jár”.

80. Ezzel szemben a munka bolgár törvénykönyve 140. cikkének (1) bekezdése értelmében „az éjszakai munka rendes időtartama öt munkanapos héten belül nem haladhatja meg a 7 órát”. Ahogyan arra a kérdést előterjesztő bíróság emlékeztet, e rendelkezés a magánszférába tartozó munkavállalókra alkalmazandó.

81. Úgy lehet-e tekinteni, hogy a nemzeti jog ezzel a rendelkezéssel az irányelvben előírtnál kedvezőbb szabályozást vezet be?

82. Ahogyan az a Bíróság ítélkezési gyakorlatából, különösen pedig a TSN ítéletből¹⁷ kitűnik, az irányelvben előírt minimumkövetelmények nem akadályozhatnak meg valamely tagállamot abban, hogy az uniós jogalkotó beavatkozásának tárgyát képezőknél szigorúbb védelmi előírásokat fogadjon el, feltéve hogy nem veszélyeztetik az uniós jogalkotó beavatkozásának koherenciáját.

83. A munka törvénykönyve az éjszakai rendes munkaidő hét órában történő meghatározásával az irányelv 8. cikkében előírt kötelezettséget hajtja végre, figyelembe véve az e rendelkezésben előírt minimumkövetelmények alapján biztosított mérlegelési mozgásteret. Az Alapjogi Chartát tehát annak 51. cikkével összhangban alkalmazzák.¹⁸

¹⁶ Lásd: 2018. november 6-i Bauer és Willmeroth ítélet (C-569/16 és C-570/16, EU:C:2018:871, 52. és 53. pont).

¹⁷ Lásd: 2019. november 19-i TSN és AKT ítélet (C-609/17 és C-610/17, EU:C:2019:981, 48. és 49. pont).

¹⁸ Az Európai Bizottság észrevételeinek 50. pontja.

84. Ahogyan azzal a Bizottság álláspontom szerint helyesen érvelt, a jelen ügy eltér a TSN ítélet alapjául szolgáló ügytől,¹⁹ amennyiben a TSN-ügyben különbséget lehetett tenni az éves szabadsághoz való, az irányelv 7. cikkének alkalmazásából eredő (a releváns nemzeti szabályozás által átültetett) jogok és a vállalkozás kollektív szerződése által biztosított többletjogok között oly módon, hogy egyértelműen meg lehessen állapítani, melyik szabály ered az uniós jog alkalmazásából és mely szabály képezi a nemzeti jog részét. Ez a jelen ügyben nem lehetséges, mivel bár a munka törvénykönyve 140. cikkének (1) bekezdése az irányelv 8. cikkében előírt maximális időtartamnál kedvezőbb szabályozást ír elő, az irányelv szerinti minimumkövetelményt anélkül vezeti be, hogy meg lehetne határozni, pontosan mi következik az irányelv minimumkövetelményeiből, és mi mutat túl azokon.

85. Ahogyan azt látni fogjuk, ez azonban nem zárja ki, hogy a 2003/88 irányelv 8. cikkében a magánszférában végzett munkára vonatkozóan előírt kötelezettség végrehajtásától el lehessen térni a munkavállalók más különleges csoportjai vonatkozásában. Tehát az, hogy a munka törvénykönyvének 140. cikke az irányelvben előírt minimumkövetelményt hajtja végre, nem jelenti azt, hogy a tagállam nem rendelkezik hatáskörrel arra, hogy saját mérlegelési mozgásterét gyakorolja azzal, hogy a 2003/88 irányelvben előírt minimumkövetelmények tiszteletben tartása mellett más munkavállalók vonatkozásában az ellátott feladatok objektív jellemzői miatt az éjszakai munka időtartamát illetően eltérő korlátot állapítson meg.

86. A Charta 20. és 31. cikkében megfogalmazott elveket együttesen kell értelmezni, és azoknak szempontokként kell szolgálniuk annak ellenőrzéséhez, hogy a nemzeti jogszabályi beavatkozás valamennyi munkavállaló számára tisztességes és igazságos munkafeltételeket biztosít.

87. Az egyenlő bánásmód Charta 20. cikkében rögzített elve az uniós jog általános elve, és a hátrányos megkülönböztetés Charta 21. cikkének (1) bekezdésében rögzített elve annak különös kifejeződése. Az említett elv megköveteli az uniós jogalkotótól, hogy hasonló helyzeteket ne kezeljenek eltérő módon, és hogy az eltérő helyzeteket ne kezeljék egyenlő módon.²⁰

88. Az eltérő bánásmód akkor igazolható, ha objektív és észszerű megfontolásokon alapul, azaz kapcsolatban áll a szóban forgó szabályozás által jogszerűen elérni kívánt céllal, illetve arányos az ezen bánásmód által elérni kívánt céllal.²¹

89. A helyzetek hasonló jellegét nem átfogó és elvont módon kell értékelni, hanem egyedileg és konkrétan, tekintettel a helyzet összes jellemzőjére, különösen a szóban forgó különbségtételt létrehozó nemzeti szabályozás tárgyának és céljának fényében, és adott esetben azon terület elveinek és célkitűzéseinek fényében, amely alá e nemzeti szabályozás tartozik.²²

¹⁹ Ismeretes, hogy az ügy tárgyát olyan kollektív szerződés képezi, amely túlmutat az irányelv által a (4 hét) fizetett szabadsággal kapcsolatban előírt minimumkövetelményeken, és megtiltja a szabadság későbbi időszakra való átvitelét abban az esetben, ha az érintett betegszabadságot kapott. A Bíróság abban az ügyben arra a következtetésre jutott, hogy „amennyiben a tagállamok a 2003/88 irányelv 7. cikke (1) bekezdésében előírt minimum négy hét éves szabadságot meghaladó szabadsághoz való jogot biztosítanak vagy annak biztosítását engedélyezik a szociális partnerek számára, az ilyen jogok és még inkább e jogok szabadság alatt felmerülő betegség miatti esetleges átvitelének feltételei a tagállamok számára fenntartott hatáskör gyakorlásába illeszkednek, és nem tartoznak az említett irányelv szabályozása alá, sem annak alkalmazási körébe”.

²⁰ Lásd: 2010. szeptember 14-i Akzo Nobel Chemicals és Akros Chemicals kontra Bizottság ítélet (C-550/07 P, EU:C:2010:512, 54. és 55. pont).

²¹ Lásd: 2020. október 29-i Veselibas ministrija ítélet (C-243/19, EU:C:2020:872, 37. pont); 2013. október 17-i Schaible ítélet (C-101/12, EU:C:2013:661, 77. pont).

²² Lásd: 2018. június 26-i MB (Nemváltoztatás és öregségi nyugdíj) ítélet (C-451/16, EU:C:2018:492, 42. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat). Lásd még ebben az értelemben: 2021. január 26-i Szpital Kliniczny im. dra J. Babińskiego Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Krakowie ítélet (C-16/19, EU:C:2021:64, 43. pont)

90. A jelen ügyben nehezen elemezhető a helyzetek összehasonlíthatósága, mivel a kérdést előterjesztő bíróság anélkül javasolja a közalkalmazottakhoz és a magánszférába tartozó munkavállalókhöz hasonló elvont kategóriák közötti összehasonlítást, hogy bármilyen információt közölne a két kategória keretében éjszakai munkát végző munkavállalókra alkalmazandó munkafeltételekről, ami pontos elemzést tenne lehetővé.

91. Ahogyan az az ügy irataiból kitűnhet, a nemzeti jog rendelkezéseinek szövege nem teszi lehetővé az eltérő, de az uniós joggal összeegyeztethető értelmezések kizárását.

92. Értelmezésem szerint ugyanis olyan elsődleges jogszabályokról van szó (a munka törvénykönyve és a belügyminisztériumról szóló törvény), amelyek a magán- és a közszférában részben eltérően szabályozzák a munkaszervezést. A belügyminisztériumról szóló törvény pedig másodlagos jogszabályokra (rendeletek) bízta a részletes szabályozást.

93. Az egyik rendelkezés által a másikra történő utalás – amely a kérdést előterjesztő bíróság szerint láthatólag meghatározó jelentőségű – igen tág, és nem teszi lehetővé az egyértelmű értelmezést: a ZMVR 188. cikkének (2) bekezdése rögzíti, hogy az éjszakai munkát végző közalkalmazottak „a munka törvénykönyve szerinti különleges védelemben részesülnek”. Álláspontom szerint azonban e rendelkezés különféle okokból önmagában nem teszi lehetővé annak megállapítását, hogy a munka törvénykönyvének a magánszférába tartozó munkavállalókra vonatkozó rendelkezései valamennyi közalkalmazottra alkalmazandók, függetlenül attól, hogy milyen feladatot látnak el.

94. Először is, az előzetes döntéshozatalra utalás általánossága miatt, másodszor pedig az esetlegesen különféle értelmezéseket eredményező rendelkezéseket tartalmazó intézkedésbe történő beillesztése miatt: az említett 187. cikk (1) bekezdése, amely napi nyolc órában határozza meg a minisztériumi közalkalmazottak rendes munkaidejét, anélkül hogy különbséget tenne a nappali és éjszakai munka között, (3) bekezdése pedig pontosítja, hogy éjszakai munka esetén „az átlagos munkaidő huszonnégy órás időszakon belül nem haladhatja meg a 8 órát”.

95. Továbbá úgy tűnik, hogy a 187. cikk 9. bekezdése a belügyminiszter rendeleteire hivatkozik a munkaidő-szervezés és -elosztás részleteinek, a rendes munkaidőn kívül végzett munka ellentételezésének, valamint a belügyminisztériumi közalkalmazottak pihenőidejének és szüneteinek meghatározását illetően.

96. Úgy tűnik, hogy ez utóbbi rendelkezés megerősíti a tagállami jogalkotó arra irányuló szándékát, hogy a 2003/88 irányelv által megengedett korlátok között gyakorolja mérlegelési mozgásterét a munkavállalók adott kategóriája, vagyis a belügyminisztériumi közalkalmazottak, köztük a tűzoltók munkaidejét illetően, és a másodlagos jogalkotási aktusokra bízta az ellátott különleges feladatokat és a munkavégzés különleges feltételeit figyelembe vevő részletes szabályok meghatározását.

97. Az ebből kivilágló, töredékes és nem egyértelmű kép tehát láthatóan olyan nemzeti jogi kérdésekre utal, amelyeket kizárólag a nemzeti bíróságnak kell eldöntenie.

98. Álláspontom szerint ugyanis nem zárható ki, hogy egyes előirányzott értelmezések főszabály szerint összeegyeztethetetlenek lehetnek az uniós joggal: amennyiben a kérdés kizárólag a díjazás szempontjára vonatkozik (a hét éjszakai munkaóra együttható révén nagyobb számú nappali munkaóra történő átváltása) nem tartozik a 2003/88 irányelv, és általában az uniós jogban a munkaidőre vonatkozó hatályos rendelkezések hatálya alá.

99. Ezzel szemben: ha a kérdés a munkavállaló védelmére vonatkozik annak elkerülése érdekében, hogy az éjszakai túlmunka károsítsa a munkavállaló egészségét, minden értelmezés összeegyeztethető az uniós joggal, amely – a fentiek alapján – huszonnégy órás időszakon belül legfeljebb nyolc óra munkára megállapítására szorítkozik, amennyiben a munkavégzés este 10 és reggel 6 óra között történik.

100. Ha azonban a kérdés a munkavállalók közötti egyenlő bánásmódra és a munkavállalók egyenlőségének elvére vonatkozik, az összehasonlítást konkrétan és pontosan kell elvégezni, a (közsférába vagy a magánszférába tartozó munkavállalók) általános jogállása helyett a munkavégzés konkrét módját, az eltérő bánásmódot előíró rendelkezések céljait figyelembe véve, tekintettel arra, hogy az érintett közérdekeket össze kell egyeztetni a munkavállalók védelmének követelményeivel.

101. Ennek az összehasonlításnak – amint azt az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdésre adandó válaszban kifejtettem – figyelembe kell vennie a munkaszervezésre vonatkozó szabályozás egészét, mivel az éjszakai munka időtartama csak az egyik olyan tényező, amely alkalmas a munkavállalók egészsége hatékony védelmének értékelésére.²³ A 2003/88 irányelv 8. cikkében rögzített felső korlát sérelme nélkül ugyanis például a többletpihenés vagy szabadidő biztosítása is hozzájárulhat a munkavállalók egészségének védelméhez és biztonságához.

102. Másrészt az irányelv jogalapja az EUMSZ 153. cikk, és célja – amint az a (2) preambulumbekzdéséből kitűnik – a tagállamok tevékenységének támogatása és kiegészítése azért, hogy a munkakörnyezet javításával a munkavállalók egészségét és biztonságát védje. Következésképpen más szempontok – köztük a pihenés időtartama vagy az éves szabadság napjainak száma – is hozzájárulhatnak bizonyos szintű védelem biztosításához, ami azt mutatja, hogy az irányelv által követett cél megvalósításának biztosítása szempontjából a munkaidő összehasonlítása nem lehet az egyetlen releváns tényező.

103. Ezenkívül a nemzeti bíróság a helyzetek összehasonlíthatóságát illetően nem jelöli meg, hogy a Bulgáriában tűzoltóként vagy rendőrtisztként dolgozó személyek között vannak-e olyan, a munka törvénykönyve alapján felvett szerződéses alkalmazottak, akik belügyminisztériumi közalkalmazottak feladataival azonos feladatokat látnak el.

104. Egyébiránt az irányelv által a tagállamok számára biztosított rugalmasság lehetővé teszi a tagállamok számára, hogy az említett irányelvet átültető nemzeti rendelkezésekben figyelembe vegyék az általános érdekek védelméhez kapcsolódó – és a munkaidő-szervezés során bizonyos fokú rugalmasságot szükségessé tévő – követelményeket, köztük a közrend védelmét, vagy a konkrét tevékenységek sajátosságait.²⁴

105. Mérlegelni kell egyrésztől bizonyos hivatások, köztük a rendőrtisztek és tűzoltók feladatainak folyamatosságát, másrésztől pedig – éppen az e hivatásokat jellemző magas kockázat miatt – az éjszaka végzett munkájuk hatékonyságát.

²³ Az összes releváns körülmény, köztük a munka jellege és a 2003/88 irányelv valamely konkrét rendelkezése által a munkavállalók biztonságára és egészségére gyakorolt hatás értékelése során alkalmazandó feltételek figyelembevételének szükségességéről, lásd: 2019. április 11-i Syndicat des cadres de la sécurité intérieure ítélet (C-254/18, EU:C:2019:318, 39. pont). Az említett ügy tárgyát a heti munkaidő számításához szükséges referencia-időszak képezte.

²⁴ Lásd: 2019. április 11-i Syndicat des cadres de la sécurité intérieure ítélet (C-254/18, EU:C:2019:318, 39. pont).

106. Az érdekek e mérlegelését fejezi ki a 89/391 irányelv²⁵ 2. cikkének (2) bekezdése, amely bizonyos tevékenységeket kizár ezen irányelv, és közvetetten a 2003/88 irányelv hatálya alól. Az alkalmazott kritérium nem azon alapul, hogy a munkavállalók az e rendelkezésben meghatározott közszolgálati ágazatok valamelyikéhez tartoznak, hanem kizárólag a munkavállalók által az egészségügy, a biztonság és a közrend területén ellátott bizonyos feladatok sajátos jellegén. Ez a jelleg igazolja a munkavállalók biztonságára és egészségének védelmére vonatkozó szabályoktól való eltérést a közösség hatékony védelme biztosításának feltétlen szükségessége miatt.²⁶

107. Az ilyen helyzetek összehasonlíthatósága esetén a kérdést előterjesztő bíróság feladata – amely bíróság kizárólagos hatáskörrel rendelkezik a tényállás értékelésére – annak meghatározása, hogy a szóban forgó célok igazolhatják-e az eltérő bánásmódot, és hogy az eltérő bánásmódot eredményező intézkedés nem haladja-e meg az e cél eléréséhez szükséges mértéket.²⁷ Az eltérő bánásmód akkor igazolható, ha objektív és észszerű megfontolásokon alapul, azaz kapcsolatban áll a szóban forgó szabályozás által indokoltan elérni kívánt céllal, illetve arányos az e bánásmód által elérni kívánt céllal.²⁸

108. A jogalkotó arra vonatkozó döntésével kapcsolatos objektív igazolás hiánya, hogy az éjszakai munkát illetően eltérő bánásmódot alkalmaz az összehasonlítható munkavállalók különböző kategóriáival szemben, ellentétes lehet az uniós joggal, és adott esetben a nemzeti bíróság arra vonatkozó kötelezettségével, hogy mellőzze az eltérő bánásmódot megalapozó nemzeti jogszabályi rendelkezés alkalmazását.

109. Másképpen fogalmazva: az uniós joggal összhangban álló értelmezés elve megköveteli, hogy a nemzeti bíróság a belső jog egészének figyelembevételével és az általa elfogadott értelmezési módszerek alkalmazásával biztosítsa az uniós jog teljes érvényesülését, és annak céljával összhangban álló eredményre jusson.²⁹

110. Ennélfogva úgy vélem, hogy a Chartának az egyenlőség elvét rögzítő 20. cikke, valamint a Chartának a tisztességes és igazságos munkafeltételekhez való jogot rögzítő 31. cikke nem írja elő, hogy a valamely tagállamban a magánszférába tartozó munkavállalók számára előírt hétórás éjszakai rendes munkaidő különbségtétel nélkül alkalmazandó legyen a közalkalmazottakra, köztük a rendőrtisztekre és a tűzoltókra is. A tagállam a 2003/88 irányelv 8. cikkében előírt felső korlátok között a mérlegelési mozgásterében ettől eltérő időtartamot határozhat meg, feltéve hogy objektív módon igazolható a jogalkotó arra vonatkozó döntése, hogy az éjszakai munka tekintetében eltérő bánásmódot alkalmaz a munkavállalók egymással konkrétan összehasonlítható különféle csoportjai esetében.

²⁵ A munkavállalók munkahelyi biztonságának és egészségvédelmének javítását ösztönző intézkedések bevezetéséről szóló, 1989. június 12-i 89/391/EGK tanácsi irányelv (HL 1989. L 183., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 1. kötet, 349. o.).

²⁶ Lásd: 2006. január 12-i Bizottság kontra Spanyolország ítélet (C-132/04, nem tették közzé, EU:C:2006:18, 24. pont).

²⁷ Lásd: 2018. június 5-i Montero Mateos ítélet (C-677/16, EU:C:2018:393, 52. pont).

²⁸ Lásd: 2020. október 29-i Veselibas ministrija ítélet (C-243/19, EU:C:2020:872, 37. pont); 2017. március 9-i Milkova ítélet (C-406/15, EU:C:2017:198, 55. pont).

²⁹ Lásd: 2004. október 5-i Pfeiffer és társai ítélet (C-397/01–C-403/01, EU:C:2004:584, 117. pont); 2019. május 8-i Praxair MRC ítélet (C-486/18, EU:C:2019:379, 37. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

4. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett harmadik kérdésről

111. A kérdést előterjesztő bíróság a harmadik kérdésével arra vár választ, hogy a 2003/88 irányelv (8) preambulumbekkezdésében szereplő célnak, vagyis az éjszakai munka időtartamának a korlátozása megköveteli-e, hogy a nemzeti jog – a közalkalmazottak vonatkozásában is – kifejezetten meghatározza az éjszakai munka rendes időtartamát.

112. Kiemelendő, hogy – amint azt a Bizottság is megjegyezte – a preambulumbekkezdések önmagukban nem kötelező erejűek. A jelen ügyben e preambulumbekkezdés célja az irányelv 8. cikke tartalmának tisztázása, amely cikk az éjszakai munka maximális időtartamát huszonnégy óras időszakonként nyolc órában határozza meg.

113. Ennélfogva osztom a Bizottságnak az előzetes döntéshozatalra előterjesztett harmadik kérdés következőképpen történő átfogalmazására irányuló javaslatát: „megköveteli-e az irányelv (8) preambulumbekkezdésével összefüggésben értelmezett 8. cikke, hogy a nemzeti jog – a közalkalmazottak vonatkozásában is – kifejezetten meghatározza az éjszakai munka rendes időtartamát?”

114. Az irányelv 8. cikke előírja a tagállamok számára, hogy ne lépjék túl az éjszakai munka meghatározott időtartamát, vagyis huszonnégy óras időtartamonként a nyolc órát. Az irányelv azonban nem kötelezi a tagállamokat arra, hogy meghatározzák az éjszakai munka rendes időtartamát. E tekintetben az irányelv (8) preambulumbekkezdésében szereplő „korlátozni kell az éjszakai munka időtartamát” fordulatot úgy kell értelmezni, hogy az irányelvnek az éjszakai munka maximális időtartamát kell megjelölnie.

115. Így az irányelv meghagyja a tagállamok számára annak lehetőségét, hogy döntsenek az éjszakai munka rendes időtartamának meghatározásáról, és hogy azt a szóban forgó tevékenység jellegétől függően alkalmazzák-e bizonyos munkavállalókra vagy az összes munkavállalóra. A tagállamok az uniós jog minimumkövetelményeinek megfelelően dönthetnek erről az időtartamról az egészségre és a biztonságra gyakorolt hatásról szóló előzetes tanulmány alapján. Ez utóbbi szempontból a 2003/88 irányelv kizárólag azt követeli meg, hogy az éjszakai munka időtartamára vonatkozóan az irányelv 8. cikkében meghatározott minimumkövetelményeknek teljesülniük kell.

116. Egyébiránt – a fentiekben kifejtetteknek megfelelően – az irányelv széles mozgásteret biztosít a tagállamok számára, éppen azért, hogy figyelembe vegyék az egyes ágazatok sajátos követelményeit. Jelentős különbségek vannak ugyanis az olyan ágazatok között, amelyek huszonnégy órán keresztül, azaz megszakítás nélküli, vagy legalábbis éjszaka vagy annak egy részében történő működést igényelnek, és az olyan ágazatok között, amelyek nem követelik meg e folyamatos működést.

117. Ebből a szempontból tehát úgy tűnik, hogy a ZMVR 187. cikke megfelel a 2003/88 irányelv minimumkövetelményeinek.

118. Álláspontom szerint ezért az irányelv (8) preambulumbekkezdésével összefüggésben értelmezett 8. cikke nem követeli meg, hogy a nemzeti jog kifejezetten rögzítse az éjszakai rendes munkaidőt a közalkalmazottak esetében is.

IV. Véggövetkeztetések

119. A fenti megfontolások tükrében azt javaslom, hogy a Bíróság a Rayonen sad Lukovit (lukoviti kerületi bíróság, Bulgária) által előterjesztett előzetes döntéshozatal iránti kérelmet a következőképpen válaszolja meg:

- 1) A 2003/88 irányelv az éjszakai munkaidő maximális időtartamának megjelölésére szorítkozik, közelebbről pedig 12. cikkének a) pontja nem kötelezi a tagállamokat arra, hogy a nappali munkaidőnél rövidebb éjszakai munkaidőt határozzanak meg. A tagállamok szabadon fogadhatják el azokat az intézkedéseket, amelyeket a leginkább alkalmasnak tartanak az irányelv hatékony érvényesülésének eléréséhez.
- 2) A Chartának az egyenlőség elvét rögzítő 20. cikke, valamint a Chartának a tisztességes és igazságos munkafeltételekhez való jogot rögzítő 31. cikke nem írja elő, hogy a valamely tagállamban a magánszférába tartozó munkavállalók számára előírt hétórás éjszakai rendes munkaidő különbségtétel nélkül alkalmazandó legyen a közalkalmazottakra, köztük a rendőrtisztekre és a tűzoltókra is. A tagállam a 2003/88 irányelv 8. cikkében előírt felső korlátok között a mérlegelési mozgásterében ettől eltérő időtartamot határozhat meg, feltéve hogy objektív módon igazolható a jogalkotó arra vonatkozó döntése, hogy az éjszakai munka tekintetében eltérő bánásmódot alkalmaz a munkavállalók egymással konkrétan összehasonlítható különféle csoportjai esetében.
- 3) Az irányelv (8) preambulumbekzdésével összefüggésben értelmezett 8. cikke nem követeli meg, hogy a nemzeti jog kifejezetten rögzítse az éjszakai rendes munkaidőt a közalkalmazottak esetében is. A tagállamok szabadon írhatják elő azokat az intézkedéseket, amelyek a leginkább alkalmasak az irányelv hatékony érvényesülésének eléréséhez.